

Bokmelding:

The Church going global: Mission and globalisation

er en til av bøkene i serien som Regnum forlag utgir i kjølevannet av Edinburgh 2010. Boken gjenspeiler et internasjonalt symposium med tema «Mission and Globalisation» som ble avholdt på Fjellhaug internasjonale høyskole i april 2010.

Tittelen på boken er noe «fancy», men signaliserer samtidig at missiologien følger med og tar i bruk aktuelle uttrykk. At noe er lokalt viser til sammenhengen i tilværelsen. Det lokale gjenfinnes i det globale og det globale uttrykker seg i det lokale. I boken vises det til at slik har det i grunnen alltid vært med kirken. Den lokale kirke må aldri være seg selv nok og har alltid tilhørt en større sammenheng, og Kirken med stor K har alltid nedfelt seg og uttrykt seg gjennom den lokale menighet. Tittelens svakhet er at det kan synes som om det globale er noe kirken gjør i dag, i motsetning til før. At kirken alltid har «gått lokalt» er noe blant annet Egil Grandhagens kommentar understreker tydelig. Tittelens styrke er at den leder tanken mot bokens hovedpoeng, kirkens og dermed misjonens lokal og globale karakter.

Bidragsterne i boken gjenspeiler på en måte en global virkelighet ved at de enten har arbeidet utenfor Norges grenser eller er representanter fra den internasjonale kirke. Likevel er det bare 2 av 24 tilknyttet symposiet som ikke har klare relasjoner til Norge. På tross av denne begrensningen får vi en klar forståelse for misjonens globale karakter gjennom de tema som presenteres.

En styrke ved boken er at så godt som alle artiklene følges av kvalifisert respons. Responsene er, som flere av bidragsterne selv påpeker, ikke først og fremst en drøfting av gehalten i det som står i artiklene, men inneholder kommentarer, utdypinger og supplementer som øker innsikten i det tema som behandles.

Boken er delt inn i 3 hoveddeler. Den første delen inneholder hovedbidragene ved symposiet

og gir oss verdifull innsikt i en del sentrale missiologiske tema. Den andre delen gir oss innsikt i sider ved misjonen gjennom ulike case, og den tredje delen peker fremover ved å forsøke å si noe om hva som bør prioriteres i den globale misjonen det neste tiåret.

Knud Jørgensen gir oss en oversikt over kirkens og misjonens vei fra Edinburgh 1910 til 2010. Han peker på noen av de mørke sidene ved 1910, og de forandrede forutsetninger som misjonen må ta hensyn til i dag, i forhold til den gang. Samtidig som dette er en nyttig påminnelse om misjonens og missiologiens dynamiske karakter, understreker det behovet for faglig og praktisk ydmykhet når dagens missiologi og misjonale praksis skal formuleres. Kirkens vekst og globale karakter er viktige forutsetninger i vår tid, med alt det innebærer av teologisk og praktisk partnerskap.

Det andre hovedforedraget er ved Eckhard Schnabel med respons av Hans Kvalbein. Schnabel leder oss inn i en bibelteologisk forståelse av at misjonen alltid har hatt en global karakter. Sammen med Kvalbein understreker han misjonens plass i GT. Men, det er først og fremst ved å vise til Jesu tjeneste og forkynnelse gjennom Peter, slik vi møter ham i første del av Apos-

tlens gjerninger og gjennom Paulus' aldri hvilende innsats, vi blir inspirert til etterfølgelse. I tillegg til å vise til misjonens globale karakter, fremhever Schnabel nødvendigheten av å ha et lokalt fokus.

Mens disse to første foredragene er svært nyttige gjennomganger, er de i liten grad kontroversielle. Tormod Engelsen sitt bidrag er heller ikke kontroversielt, men han åpner i større grad for en meningsutveksling både om hva som kjennetegner en sann kirke, og hva som er evangeliets kjerne, altså det i evangeliet som gjør enhver lokal kirke til en kristen kirke. Behovet for en slik klargjøring synes å være begrunnet i kirkens dobbelthet som både global og lokal. Engelsen viser til Kirkenes Verdensråd sine medlemskriterier og Lausanne-bevegelsens forsøk på å definere «evangeliets hjerte», men ser begrensninger i begge. I stedet foretrekker han å ta utgangspunkt i Den nikenske trosbekjennelses fire kjennetegn på kirken, at den er én, hellig, katolsk og apostolisk. Hans initiativ er prisverdig, for det utvider perspektivet fra å ha fokus på enkeltstående lærestandpunkt til mer overskridende karakteristika. Imidlertid savner jeg en tydeligere konklusjon på de to hovedspørsmålene, utover det at kirken er både global og lokal.

Asle Jøssang sin artikkel skal gi et antropologisk perspektiv på religion og globalisering. Hans anliggende er den økende bevisstheten om religionens plass i verden. Han innleder med en åpen og ikke-normativ holdning til globalisering rent generelt, men velger likevel, sier han, å fokusere på de som erfarer de negative sidene ved globaliseringen. De på undersiden er de som er offer for globaliseringens politiske og økonomiske krefter, som uten å bry seg om de menneskelige konsekvensene treffer sine beslutninger. Botemidlet for mange i denne usikre verden, er religionen, og forsterkningen av de lokale elementer, heri overgangen til en dennesidig suksessfull Lating-Amerikansk utgave av protestantisk kristendom. Jøssang legger et antropologisk perspektiv på det hele og viser til at religiøs nyorientering kan forstås også ut fra denne synsvinkel. Jøssang understreker helt riktig kraften i det lokale for å overleve. Likevel savner jeg en erkjennelse av protestantismens og pentekostalismens globale karakter, slik at løsningen for de globaliseringens marginaliserte ikke bare ligger i det lokale, men i en kombinasjon av det lokale og globale. Både Jøssang og Øyvind Dal ser det uunngåelige i at globaliseringen medfører en kamp om hegemoni på mange områder, men utfordrer kirken

og misjonen til å utfordre de krefter som skaper fremmedgjøring og overser mennesket.

De to siste bidragene behandler relasjonen mellom kristne og muslimer. Chawkat Moucarray, hovedbidragsyter til den ene og kommentator til den andre røper ingen norske røtter, men er født i Syria og har spesialisert seg på Islamstudier. Hans bidrag er ikke bare av internasjonal viktighet, men berører i høyeste grad den norske dagsaktuelle politiske og religiøse virkelighet. Kan kristendommen og Islam, disse to religionene med globale visjoner lever fredfullt side om side, eller er de nødt til å leve i konflikt? Moucarray sitt anliggende er at konflikt ikke er uavvendelig og han argumenterer primært religiøst. I sin artikkel gjennomgår han og avveier kilder til konflikt og konkluderer med at forskjellene mellom kristendommen og islam i seg selv ikke er konfliktskapende, men at det er ekstremistene i begge leire som egger til strid og fortegner religionene. Han avslutter sitt innlegg på en modig måte, ved å fremsette fem felles anliggender eller forpliktelser som forener kristne og muslimer og som kan være byggestener i et felles anliggende for å skape en bedre verden, til Guds ære og menneskers gagn. Terje Østerbø sin kommentar er verdifull, fordi den påpeker sider ved Moucarray sin

argumentasjon som ikke fullt ut ivaretar spenningen mellom tekst og tolkning og dialog og misjon.

Det siste hovedinnlegget er ved Jan Oppsal, som leverer en interessant og utfordrende gjennomgang av ti ting kristen misjon har lært, eller burde ha lært, i sitt forhold til muslimer siden 1910. Som vanlig er Oppsal åpen og likefrem i sin drøfting, og han trekker frem elementer som competition, conversion, contextualisation og cooperation, så vel som conflict. Han presenterer de ulike lærdommene på en balansert måte, noe som er opplysende, men som også lar en sitte igjen med en følelse av tilbakeholdenhet. Et godt eksempel på det er for meg avsnittet om kontekstualisering. Oppsal er ikke helt utydelig, for mot slutten promoterer han en ikke-konfronterende og kontekstualiserende tilnærming når kirken skal fortsette sin misjon overfor muslimer. Likevel skulle jeg ønske at han selv trådte tydeligere inn på arenaen, ikke bare for å opplyse, men også for å veilede. Med sin lange erfaring og dype innsikt er han en som vi gjerne lytter til.

På grunn av begrenset plass er det ikke rom for i samme grad å kommentere de fire case-study. Det jeg ønsker å si, er at de gir verdifull innsikt i sider ved kristen misjon som de fleste trolig ikke er tilstrekkelig orientert om.

Om jeg skulle våge meg på et felles perspektiv og en felles utfordring de ulike casene og kommentarene gir, må det være på hva kontekstualisering betyr i dagens misjonale virkelighet, enten vi skal forholde oss til iranere, somaliere, ungdom eller opptre som apologeter.

Siste hoveddel av boken er verdt et studie i seg selv. Der blir tre sentrale generalsekretærer i norsk misjon utfordret til å være visjonære og si noe om deres prioriteringer for den globale misjonen i det kommende tiåret. At det er klare nyanseforskjeller de tre organisasjonene i mellom kommer tydelig frem når de alle balanserer forkynnelsen opp mot det diakonale. Kjetil Aano fremhever at begge deler er unike uttrykk for Guds vilje og at det ene [diakoni] ikke må betraktes om instrument for det andre [forkynnelse]. Ola Tulluan bekrefter NLM sitt syn på at sjelevinnertjenesten er det primære, selv om diakonien ikke skal være ugjort, men være en demonstrasjon på Guds kjærlighet til alle mennesker. Rolv Kjøde advarer mot at diakonien blir det eneste uttrykk for holistisk misjon og understreker at et holistisk perspektiv på misjon må inneholde både proklamasjon og diakoni. Hans Aage Gravaas avslutter det hele med oppsummering av dagen. Hans ønske om en fortsatt

dialog omkring de tema som er belyst er trolig den eneste fornuftige konklusjon.

Boken gir et godt tidsbilde av dagens globale misjonale virkelighet, sett primært fra et norsk perspektiv. Den er et nødvendig og viktig bidrag i en fortsatt samtale, selv om jeg noen ganger

skulle ønsket meg enda dristigere innlegg. *The Church Going Global* forsvarer sin plass blant misjonslitteraturen, og jeg vil derfor anbefale den til alle som er opptatt av misjonsteologi.

Roar G. Fotland

Bokmelding:

Jeppe Bach Nikolajsen (red.):
Missional Kirke: En introduktion,
200 sider, Kolon.

Jeppe Bach Nikolajsen (red.):
Missional Kirke: En introduktion,
200 sider, Kolon.

«Misjonal» er et relativt nytt ord som første gang ble brukt av Darrell Guder i boken *Missional Church. A Vision for the Sending of the Church in North America* (Eerdmans: 1998). Som de fleste vet, handler det om hva kirken er – dens gener om man vil – i motsetning til misjonerende som handler om hva kirken gjør. Som en av de mange skribenter om temaet, Craig van Gelder, sier: «The church is; the church does what it is; the church organises what it does» (*The Essence of*

the Church. Baker Books. 2000). Litteraturen på norsk og dansk om misjonal kirketenkning har ikke vært omfattende. I bokform ble temaet første gang behandlet i en norsk bok i 2004 (Tormod Engelsen & Kjell Olav Sannes (red.), *Hva vil det si å være kirke? Kirkens vesen og oppdrag*. Tapir akademisk forlag. 2004). Ellers handler det mest om en rekke artikler. Nå har så Jeppe Bach Nikolajsen samlet 11 artikler i en antologi om emnet; 10 har vært utgitt tidligere, og en del av materialet vil man også gjenkjenne fra Nikolajsens disputas på MF i 2010 (*Redefining*

the Identity of the Church: A Constructive Study of the Post-Christendom Theologies of Leslie Newbigin and John Howard Yoder. MF Norwegian School of Theology. 2010). Nikolajsen er selv opphavsmann til fem av artiklene. I en innledning gjør han rede for tre teologiske forutsetninger som boken gir uttrykk for: (1) Det vestlige samfunn legemliggjør ikke lenger en kristen enhetskultur, men er pluralistisk og fler-religiøst; (2) denne situasjon gjør det mulig å erkjenne hva enhver kirke er kallet til, nemlig å proklamere Kristus som frelser og herre; (3) den nye situasjon gjør det videre mulig å besinne seg på ny på kirkens egenart. Nikolajsen gjør i neste kapittel rede for at den misjonale ekklesiologi har røtter i den økumeniske bevegelsen, i Leslie Newbigins tenkning og i det av Newbigin inspirerte nettverket Gospel and Culture. Især den nordamerikanske delen av Gospel and Culture er blitt viktig og toneangivende. To av kapitlene er forfattet av kanadieren Michael Goheen og behandler Leslie Newbigins misjonale ekklesiologi og den ekklesiologiske tenkning innen Gospel and Culture nettverket. Dernest henter Mogens Mogensen og biskop Karsten Nissen tenkningen hjem og beskriver hvordan den så langt har gitt seg uttrykk i Danmark. Nissens artikkel er

interessant fordi det her er en av landets biskoper som taler klart om hvordan den konstantiske syntese av stat og kirke nedbrytes og hvorfor det derfor er bruk for reformer i retning av et kirkelig selvstyre. For Nissen er misjon en samlet betegnelse for kirkens vesen og målsetning. En slik teologi er ny innen en tradisjonell folkekirketenkning.

Et tredje dansk og luthersk perspektiv leverer soknepresten Asger Højlund i sitt bidrag om «Kirken som et konkret folk». Det konkrete kommer det uttrykk i nådemidlene og i en menighet som er et både synlig og hørbart fellesskap. Forestillingen om kirkens usynlighet handler mer om at den på samme tid er både konkret og synlig og dog skjult. Også Nikolajsen og Lasse Holmgaard Iversen tegner noen streker til en misjonal luthersk ekklesiologi og etterlyser et større systematisk arbeid med tanke på utviklingen av et luthersk misjonalt kirkesyn. I tillegg inneholder boken Nikolajsens oppgjør med og kritikk av Hans Raun Iversens (lektor ved det teologiske fakultet i København) ulike og noe motstridende meninger om kirken gjennom årene. Til sist i antologien møter vi Peri Rasolondraibe som gir et sør-perspektiv på misjonal tenkning; Rasolondraibe kommer fra Madagaskar hvor han i dag er en av kirkens

ledere. Han beskriver en rekke paradigmeskift: Fra kirke uten misjon over misjon uten kirke og nå til kirke i misjon. For kirker i sør er uttrykket «misjonal» nyttig fordi det integrerer forståelsen av kirke og misjon.

Man kan undre seg over Nikolajsen utvalg av bidrag til antologien. For det første fyller hans egne bidrag lovlige meget og virker i blant både repeterende og doserende. For det andre kunne Hans Raun Iversen selv ha kommet til orde, i stedet for Nikolajsens kritikk av hans ekklesiologiske tankesprang. Videre kunne antologien ha inneholdt et kapittel av Darrell Guder. Han var en av foredragsholderne på en konferanse på Nyborg Strand for 3-4 år siden; et av hans foredrag fra den gang kunne vært tatt med ettersom Guder er en av nøkkelpersonene i den nordamerikanske delen av Gospel and Culture. For det tredje fyller Leslie Newbigin vel mye, både direkte og indirekte. Jeg kunne i stedet ha ønsket å høre noe mer om «mission-shaped church» innen den anglikanske kirken, f.eks. i form av en artikkel av biskop Graham Cray; eller foredraget av Michael Herbst fra Nyborg Strand konferansen i 2010 hvor Herbst satte den misjonale tenkningen inn i sin egen østtyske kontekst i Pommern. Videre har både

Tormod Engelsviken og Birger Nygaard skrevet en del om misjonal kirke. Det ville i det hele tatt vært mye å velge imellom med tanke på å få et bredere innblikk i misjonal kirke. Når det er sagt, vil jeg likevel anbefale at boka blir lest både i Norge og Danmark.

Knud Jørgensen

Bokmelding:

Mogens Mogensen (red.):
Partnerskap i mission,
132 sider., Dansk Missionsråd.

Dansk Missionråd har i 2012 markert sitt 100 års jubileum med å sette fokus på «partnerskap i misjon». Det er blitt til en spennende bok om en tematikk som især siden Edinburgh 1910 har stått på dagsordenen for diverse konferanser om misjon og vært debattert innen kirke og misjon ute og hjemme. En bibliografi om emnet slik det er blitt behandlet i bøker og artikler ville blitt lang. Det er her denne lille boken er nyttig. Her gis det i korte og oversiktlige artikler god beskjed om bibelske modeller for partnerskap i misjon, om partnerskapets teologi og praksis i det 20-århundres misjonstenkning, om en rekke eksempler på partnerskap og om den prosessen som Dansk Missionsråd har gjennomgått på vei mot en tidssvarende partnerskapsforståelse. Boka avrundes med disse danske perspektiver om hva som

karakteriserer gode og fruktbare partnerskap i misjon.

I løpet av perioden siden 1910 er det skjedd et skifte fra organisasjon til organisme, fra selskap til nettverk, fra program til mennesker, fra hierarki til karismatisk lederskap og fra formaliserte partnerskap til deltakelse. Hvordan skal så misjonsorganisasjoner møte dette skifte og hvordan kan man tenke nytt om partnerskap på andre premisser enn bare penger? Hva kan vi i det globale Nord hente fra partnerskapets «kurv» til fornyelse for vår kirke og våre menigheter?

Dansk Missionråds generalsekretær, Jonas Jørgensen, siterer englenderen Alan Fowlers liste med karakteristika på et partnerskap: felles ansvar for mål, langtidsforhold, tillit, respekt, integritet, troverdighet og likhet. Samme Fowler har tenkt partnerskap i tre «dimensjoner»:

en relasjons bredde (hvilken type forhold det er tale om), dens dybde (forholdets styrke), og forholdet mellom rettigheter og plikter (som påvirker gjensidigheten mellom partnere). I samme kontekst siteres Jørn Lemvik, generalsekretær i Digni, for følgende definisjon av partnerskap:

...a true partnership exhibits a full, mutual support for the identity and all aspects of the work and the wellbeing of each organisation. It is holistic and comprehensive, with no limits – in principle – as to what the relationship would embrace.

Et viktig bidrag til boken kommer fra den danske biskopen Niels Henrik Arendt, selv tidligere misjonær i Sierra Leone. Arendt mener at vi av kirker i Sør kan lære noe om menighetens betydning, mens kirkene i Sør kan lære av våre erfaringer med å ta livtak med opplysningstidens kritiske holdning til kristendommen. Videre kan partnerskap hjelpe begge parter til å bli oppmerksom på kontekstens rolle for teologien slik at man unngår den feilaktige slutning at vår vestlige teologi er allmenngyldig. Kortfortalt, sier Arendt: Vi har bruk for hinannen. Det samme understrekes fra et Sør-perspektiv av Hwa Yung, inntil for nylig biskop for metodistkirken i Malaysia og godt kjent i våre sammenhenger

for boka *Mangos or Bananas? The Quest for an Authentic Asian Christian Theology* (Regnum, 1997). Hwa Yung tar for seg spørsmålet om hvordan kirken i det globale Sør kan bidra til kirken i det globale Nord. Han mener at vi i Nord trenger hjelp til å gjenvinne den overnaturlige/åndelige dimensjon i vårt verdensbilde. Vi trenger videre å komme over vårt vestlige skyldkompleks (som ofte truer med å handlingslamme oss), og vi trenger å gjenvinne tilliten til evangeliet som Guds kraft til forvandling (transformasjon) av enkeltpersoner og samfunn. Endelig – og ikke minst – kan kirker i Sør utfordre en liberal kristendom i Nord til å holde fast i kirkens tradisjonelle overbevisninger, herunder også synet på og praksis omkring homofilt samliv:

Frankly and respectfully, allow me to say this in all honesty to some of my Christian friends from the North – I am confused! Either we embrace Christ and the plain teaching of the Bible, or we might as well just give up and go back to our old religions! After all, there does not seem to be much difference between our old religions and your modern and post-modern versions of Christianity.

Knud Jørgensen